

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Luimige Reis langs den Rijn

Hood, Thomas

Amsterdam, 1840

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-140259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-140259)

van *Coblentz* met deszelfs Nieuwjaarsbal, en ging stilletjes heen?"

En nu, GERARD! konde ik slechts een landschap beschrijven, zoo als STANFIELD die schildert, welk eene reeks van schoonheden dezer prachtige rivier zoudt gij van mij kunnen verwachten. — De romaneske *Rolands Eck* — het vrome *Nonnenwerth* — de schilderachtige *Drachenfels*? Maar »Gezigten langs den Rijn» zijn zelfs in plaat weinig meer dan schaduwen, en zouden in zwarte letters op wit papier nog veel minder beteekenen. Kan de beste Oostersche verw een denkbeeld geven van het tintelende licht en bruin, van de gemengelde tinten der boven elkander oprijzende bergen — of van het heerlijke blaauw van het *Zevengebergte*? — Behalve dat, er is geen riviertje of geen dorp, hetwelk niet reeds tienmaal door vorige reizigers beschreven is. Laat ik u daarom eens vooral te kennen geven, dat het mijn oogmerk niet is, u al die heerlijke tooneelen af te malen, en tegelijk al de lusthuizen onder weg aan te doen.

Een paar woorden evenwel moet ik zeggen aangaande eene bijzonderheid, welke de aandacht van andere reizigers schijnt ontsnapt te zijn, te weten: de buitengewone doorschijnendheid van den dampkring in de nabijheid van den *Rijn*. De snelheid van zijn stroom, die altijd in dezelfde rigting voortvloeit, veroorzaakt waarschijnlijk eene zuiging, welke de dampen medevoert, die meestal boven langzamere rivieren blijven hangen — of die langzaam heengaan en wederkomen met den eb en vloed van zulke rivieren, als de *Teems*: zeker is het, dat de bevallige landstreek van

den »pijlsnellen Rijn» door een' zeer helderen dampkring gezien wordt. Voor iemand gelijk ik zelf ben, met geene scherpziende oogen begiftigd, is die werking alsof zekere, betooverende verrukking aan de bewerktuiging van het gezicht eene bovennatuurlijke *clairvoyance* schenkt. De boomen en heesters op de toppen der bergen schijnen, om de taal der kunstenaars te gebruiken, tot op de kleinste twijgjes toe uitgewerkt, en het gansche landschap is zoo duidelijk tot in zijne geringste bijzonderheden, alsof het door een' tooneelkijker of door een' bril gezien werd. Om er een opmerkelijk voorbeeld van bij te brengen: aan den kant van een' hoogen berg nabij *Unkel*, waren eenige mijngravers aan het werk: — de afstand van de stoomboot was zoo ver, dat de slagen van hunne bijlen en hammers niet gehoord konden worden, en evenwel waren de kleine gedaanten, hare werktuigjes behandelende, zoo klaar en duidelijk voor het gezicht, dat het moeilijk scheen te gelooven, dat zij van de gewone grootte der menschen waren. Hadden welligt die kleine dwergen der Duitsche fabelleer, de Gnomen en Kaboutermannetjes misschien zoowel een natuurlijk als een verdicht aanzijn? Natuurlijk niet; maar ik verbeeldde mij toch de bron te zien, waaruit de overlevering de Lilliputsche werkgeesten van het *Wisperdal*, die de Duivelsladder vervaardigden, geput heeft.

Ik was te *Bonn* zeer te leu gesteld in mijne verwachting bij het eerste gezicht van iets, hetgeen zoo bij uitstek dichterlijk luidt — een' wijnberg. De wijnstokken, in hun' groei belemmerd, zijn bijkans even prozaïsch als zoo veel welig tierende aalbe-

ziën-boschjes. — Inderdaad, als een voorwerp van bevallige schoonheid beschouwd, steekt een hopakker een' wijnberg ver de loef af, maar in zeker opzigt verkrijgen de wijnbergen later daardoor eenige vergoeding. Zij dienen om de heuvels in een bevallig groen te kleeden, en geven op eenigen afstand een gespikkeld voorkomen aan het blaauwe gebergte, hetwelk iets kunstmatigs in zich vervat. In den herfst, wanneer de bladeren van kleur veranderen, erlangen de wijnbergen nog meer waarde voor het oog, even zoo als zij in hun' bloeitijd door hun' geur een ander zintuig streelen. Er is behalve dat iets zedekundig belangrijks te vinden in de wijze, waarop zij aangekweekt worden; hij voorbeeld op den *Erpeler Ley*, alwaar de wijnstokken letterlijk uit mandjes groeijen, die met aarde gevuld en vervoerbaar zijn, zoodat men al de spleten en hopen van eene barre rots er mede kan vullen. Op andere plaatsen wordt de losse grond beveiligd voor het afglijden langs den hellenden bergkant door lage muurtjes van losse steenen, hetgeen er op eenigen afstand het voorkomen van kleine fortjes aan geeft.

Wanneer men de opene streek rondom *Bonn* verlaat, worden de bewoners der steden en dorpen meer afgezonderd in hunne leefwijze, en kruipen als de oornormen en duizendbeenen in de spleten en scheuren van het land, alwaar hunne woningen in zulke naauwe toegangen besloten liggen, dat dezelve niet zichtbaar zijn, dan wanneer men regt tegenover die bergkloven is. Alsdan ontdekt men een' verwarden hoop huizen met donkere hoog opgetrokkene daken, met twee of drie gaten er in. Zulke woningen leveren wel een zeer schilder-

achtig, maar tegelijk een dubbel gevaarlijk aanzien op; want geheele dorpen zijn, naar het schijnt, door eenige handelaars in hout getimmerd, alzoo elke kant van het huis, vóór zoowel als achter en aan de zijden met balken en sparren voorzien is, niet volgens eenige bouwkunstige regelen, maar zoo als het toeval of zijne luim het medebragt, alles even schuins en scheef en overdwars. Verbeeld u zulk een houten geraamte, hetzij geschilderd of in zijne natuurlijke verw gelaten — met de muren gewit naar de manier van *Ierland*, met gele, blaauwe, roode of groene tinten er tusschen, en gij zult u een denkbeeld van het gestreepte en bonte aanzien van een dorp aan den *Rijn* kunnen vormen. Gewoonlijk steekt er een torenspits boven de donkere daken uit, en een aantal kleine bidkapellen staan, als zoo vele voorposten, op de toppen der omliggende heuvels.

Onder die dorpkerkjes is één klokketoren, gelijk men er meer vindt, maar die van een zeker gezigtspunt beschouwd, u zoude doen denken aan de daken van eenige schilderijen, welke vrij wat ouder zijn dan de regels van de doorzigtkunde.

De bewoners der steden en dorpen langs den *Rijn* moeten zich niet zeer op hun gemak gevoeld hebben onder het bestuur van die Ridderlijke gieren, wier kasteelen en forten boven op den top van eene naburige klip gelegen waren. Kunt gij u in het geheel wel begrijpen, hoe eene bloohartige vrouw van een zwak zenuwgestel, of eenig fatsoenlijk mensch in dien tijd der middeleeuwen heeft kunnen leven. Een dier aanzienlijke Ridders, de Graaf HEINRICH VON SAYN, verbrijzelde een' jongen knaap de hersenpan door een tikje,

waarmede hij hem op eene vaderlijke wijze meende te liefkozen: zoodat men gemakkelijk kan begrijpen, hoe zwaar de hand met den ijzeren handschoen gewapend, in geval van gramschap en toorn moest nederkomen. Welke wreedaardige, trouweloze, barbaarsche en vulpsche wandaden werden er niet openlijk of in het geheim binnen die vervallen kasteelen gepleegd! Welke helsche uitvindingen voor de handhaving van eene zogenoemde gerechtigheid! Het barbaarsche beeld van de H. Maagd, welks omarmingen een' zekeren en bloedigen dood ten gevolge hadden! De verraderlijke bubbiette met derzelver valluik, op hetwelk men tredende, even als AMY ROBSART, van den Tijd in de Eeuwigheid overstapte! Maar die vrijbuiters zijn verdwenen, en hunne sloten zijn thans vervallende ruïnes, juist daardoor voor den schilder of den zedeprediker dubbel belangrijk geworden. Het moet een' heilzamen indruk maken op de denkwijze van eenen *laudator temporis acti* (een' lofredenaar van den vorigen tijd) eens over deze vervallen overblijfselen met derzelver geschiedkundige herinneringen na te denken: en zoo als mijn oom aanmerkte, voor zekere klasse van Staatkundigen in de beschouwing was er mede een lesje uit te halen. »Weet gij wat, FRANK!» zeide hij; »ik wenschte wel, dat onze lieden, die alles van de ruwe kracht verwachten, eene stoomboot huurden, en een togtje langs den *Rijn* deden, alleen om deze ingestorte kasteelen te zien. Naar mijne gedachte zijn het allen zoo veel grafsteenen opgericht bij den dood en de begrafenis van het woeste geweld.»

Het zijn waarlijk treurige herinneringen, welker ver-

klaring in verband staat met het betooverende landschap van *Rolandseck*, *Nonnenwerth* en *Drachenfels*!

Bij al die herinneringen van den goeden ouden tijd waren wij zoo gelukkig van toch één voorbeeld van den nieuweren te vinden. Mijn oom had gezinspeeld op het berigt van eene mouterij onder den Landwehr, die voor de groote najaars-exercitiën te *Coblentz* bij één was gekomen, toen hij werd aangesproken door een vreemdeling, die zich over zijne vrijpostigheid verontschuldigende, hem smeekte, dusdanige onderwerpen niet dan met omzigtigheid aan te roeren. »Het zoude u in ernstige moeilijkheden kunnen wikkelen, Sir!» zeide hij, »en men zoude u kunnen oproepen, om degenen te noemen, van wie gij dergelijke berigten hebt.» Mijn oom bedankte hem, zoo als betamelijk was, maar met een zuur gezigt, en verviel weldra in deze hoorbare alleenspraak: »Ik meende, dat er geschreven stond: Die ooren heeft om te hooren, die hoore! — maar ik denk, dat de Bijbel zelf misschien in zulke despotieke landen verboden is. Nu, het is voor een' stervende toch alles hetzelfde — maar ik voor mij zoude toch geene week lang onder zulk een wantrouwend Bestuur kunnen leven!» Ik nam een weinig later de gelegenheid waar, om dien vreemdeling te vragen, of er inderdaad eenige reden bestond, om te vermoeden, dat er zulk een stelsel van geheime Politie bestond. »Vraag het eens aan *VON RAUMER*," gaf hij mij ten antwoord: »of liever aan zijn boek. Het zal u vertellen, dat de Politie bij de Duitschers al te veel op heeft met hetgeen hij *vliegen vangen* noemt, en dat zij zelfs de allerlijdzaamste men-

schen — want wie zijn er lijdzamer dan de Duitschers? — tot het uiterste heeft gedreven. Hij zal u vertellen, dat een oogenblik van dwaasheid, een misstap van de jeugd, in wijdloopige actenstukken als een grondkarakter wordt voorgesteld, en dat zulk een zwart zondenregister aan Presidenten en Ambassadeurs gezonden wordt, om hen een scherp toezien oog te doen houden op zulk een' schuldige. Het *vlieden vangen* moge eene zachte uitdrukking schijnen, maar zij houdt op dat te zijn, wanneer men bedenkt, dat de grootste der vliegenvangers slagters zijn." — »En eilieve, Sir!" vroeg ik hem, »is uzelfen daarvan een voorbeeld voorgekomen?" — »Ja zeker; op den eersten avond toen ik te *Coblentz* kwam, werd er een jong mensch, de zoon van een' President, in hechtenis genomen, in een rijtuig gesmeten, en tusschen een eskorte van gendarmes naar *Bertjn* opgezonden. Hij heeft niet lang geleden vergiffenis gekregen, maar onder zekere bepalingen, en na twee lange jaren gevangen te hebben gezeten — eene straf, Sir! welke mij dunkt, dat voor eene weinigbeduidende onvoorzigtigheid nog al gaan kan!"

Behalve het fraaije landschap zagen wij op den verderen togt niets belangrijks. Het oude *Andernach*, de obelisk van den Generaal mocht, en het woelige handelsdrijvende *Neuwied*, eene levende wederlegging van alle onvrijzinnige beschouwingen, voorbij zijnde, naderden wij ten laatsten het doel van onze reis. De zon ging onder achter *Ehrenbreitstein*, en terwijl dat uitgestrekte fort in de schaduw lag, glinsterde het tegenoverliggende *Coblentz* met zijne geele wallen en schietgaten liefelijk

van hare stralen. Het is een prachtig gezicht, vooral op het punt van den zamenloop der wateren, vanwaar de stad haren naam (*Confluentia*) gekregen heeft. Die zamenloop heeft desniettemin wel iets van een kwalijk passend huwelijk; want de beide rivieren schijnen in weêrwil van hare vereeniging, elk haar eigen karakter te willen behouden. Maar zoo gaat het in het leven ook. Ik zoude meer dan een echtpaar kunnen opnoemen, waar even als de *Rijn* en de *Moezel*, de vrouw geel en de man blaauw ziet.

Binnen zeer weinig minuten bragt ons de stoomboot aan het kleine houten hoofd buiten de stadspoorten, en binnen een' even zoo korten tijd zaten wij op ons gemak in het groote logement »Bellevue." Gij zult meesmulende vernemen, dat onze hypochondrist op het eerste gezicht zulk een schrik in *Coblentz* heeft gekregen, dat hij zijne »vermaningen" vergetende, spreekt van hier eene maand te willen vertoeven! — Mijne groete aan EMILIA.

FRANK SOMERVILLE.

P. S. Ik heb hier een brief *poste restante* gevonden, die het hoofd van onze familie zeer heeft verontrust. Het schijnt, dat ingevolge eene afspraak tusschen de partijen gemaakt, ingevalle mijn oom niet uit *Rotterdam* schreef, zulks een beklagenswaardig wijfs zoude zijn, dat hij overleden was, in welk geval zijn oude kennis en vriend de Procureur te *Canterbury* de noodige instructiën had gekregen hoedanig te handelen. De regtsgeleerde uit *Rotterdam* ontvangende, had goedge-

vonden zijn' klient voor dood te houden, en schrijft mij diensvolgens, dat hij, ingevolge de laatste begeerte van wijlen mijn' achtingswaardigen oom, diens uiterste wil had geopend. Onder ons, GERARD! ik denk, dat het een overlegd grapje zal zijn tusschen BAGSTER en Dr. TRUBY, om te zien of zulk een drankje ook ten goede op het kranke gemoed werken wil. In dat geval schijnen zij hun oogmerk bereikt te hebben; want onze hypochondrist is er thans zeer onredelijk gebelgd over, dat zijne eigene laatste begeerten zoo naauwgezet worden in acht genomen.